

Gunnar Nilsson, 66, är van vid ett fritt och aktivt liv. År 2000 fick han diagnosen Parkinson. Under de första fem åren klarade han sig med traditionell tablettbehandling. Men sedan drygt ett år kompletterar han tablettmedicineringen med apomorfinpennan Apo-Go Pen. Nu känner han större trygghet i vardagen och kan bo kvar med sin fru i villan i Täby. De känner stor frihet att klara sig själva med bara viss hjälp av sonen.

Text och bild: Markus Fischer

Pennan ger större frihet i vardagen

- Apomorfinpennan är ett lyft och ger mig trygghet i vardagen, säger Gunnar Nilsson när vi möts i villan i Täby. Även om jag tar mina Madopark-tabletter varje timme kan jag ibland få känning av dosglapp. Då är det en stor trygghet med Apo-Go Pen eftersom det i regel inte ens tar fem minuter innan den verkar.

Apomorfin som preparat har tidigare använts i de senare faserna av Parkinsons sjukdom, när de traditionella parkinsonmedicinerna inte längre har samma effekt. Då har apomorfinet i första hand getts med en pump till de patienter som blir hastigt stela eller haft snabba växlingar mellan överrörlighet och stelhet under dygnet, så kallade On/Off-fluktuationer.

- Apomorfininjektioner med Apo-Go Pen kan användas i ett tidigare skede i behandlingen, redan när det visar sig att den konventionella tablettbehandlingen inte är tillräcklig och patienten börjar få Off-problem på grund av dosglapp, säger Jaan Albo, neurolog vid Läkarhuset Vällingby. När stelheten börjar bli ett dagligt problem är Apo-Go Pen definitivt ett behandlingsalternativ att överväga.

För de flesta parkinsonpatienter uppträder problem med dosglapp två till fem år efter startad tablettbehandling. Apo-Go Pen, som funnits tillgängligt sedan 2006, används då som komplement till tablettbehandlingen.

- Fördelen med Apo-Go Pen är att man oftast inte behöver ändra sin tablettbehandling. Behandlingen är också enkel att sätta in och ger sällan några biverkningar, förklarar Jaan Albo.

Extra dos

För Gunnar Nilsson fungerar tablettmedicineringen fortfarande rätt bra. Ändå kan han ibland behöva komplettera med en extra Apo-Go Pen dos där emellan.

- Verkan av tabletterna kan ibland vara lite ojämn, bland annat beroende på vad jag ätit. Extra ansträngningar eller stressade situationer kan också göra att jag får ta hjälp av pennan för att inte drabbas av stelhet, säger Gunnar Nilsson.

Under intervjun förklarar Gunnar att han börjar känna sig "dimmig". Det är ungefär en kvart före normal tid för tablettmedicineringen och är en typisk situation där Apo-Go Pen hjälper honom.

- En sådan här annorlunda situation som en tidningsintervju kan lätt leda till Off-svacka. Effekten av Apo-Go Pen kommer redan efter 3-4 minuter och gör att jag kan häva ett dosglapp innan det riktigt har satt in, säger Gunnar Nilsson.

Om möjlighet finns brukar Gunnar be sin hustru Carin om hjälp. Precis som hos diabetespatienter ges injektionen under huden (subkutant) i bukfettet på magen eller på sidan vid höften. Effekten sitter oftast i cirka en timme, vilket kan variera något mellan olika patienter.

Enkelt att börja

En stor fördel med Apo-Go Pen är, enligt Jaan Albo, att behandlingen är så enkel att sätta in. Vid första läkarbesöket får patienten information om hur behandlingen fungerar.

erar varpå i regel en tre dagar lång förbehandling mot illamående inleds. Illamående är en av få biverkningar som ibland uppträder vid behandling med apomorfin om man inte medicinerar mot det. Ett annat problem kan vara känslighet för blodtrycksfall, vilket måste beaktas innan man fattar beslut om förskrivning.

Vid nästa besök hos neurologen sker en noga fastlagd utprovning för att bestämma den rätta dosen.

- För att hitta den individuella doseringen får patienten först en liten dos – normalt 1 mg, förklarar Jaan Albo. Därefter mäter jag blodtryck och puls och gör ett enkelt kliniskt test av parkinsonism. Sedan ökar jag dosen med 1 mg i taget tills patienten svarar på behandlingen på önskat sätt. Utprovningen av dosen brukar totalt inte ta mer än enstaka timmar.

Efter utprovningen sköter patienten själv behandlingen varje gång han eller hon får kännning av ett dosglapp. Den dos patienten blivit inställd på vid utprovningen är samma som man sedan använder varje gång. På toppen av Apo-Go Pen finns ett vred med en skala där den föreskrivna dosen ställs in i förväg.

- Detta ger ökad trygghet i behandlingen eftersom patienten inte behöver ändra sin dos när han eller hon väl startat behandlingen. När patienten får kännning av dosglapp går det sedan snabbt att häva den begynnande stelheten eller ”dimmigheten”, säger Jaan Albo.

Lindriga biverkningar

En del patienter kan inledningsvis få kännning av illamående genom behandlingen. Därför brukar de flesta patienter under de första veckorna även medicinera mot illamående. Andra biverkningar som kan uppträda är trötthet och hudreaktioner vid insticksstället (noduli).

- Risken för överdosering med Apo-Go Pen är liten och det är mycket sällsynt med överörlighetsproblem med denna behandlingsform. Möjligen kan en del patienter tendera att ta till pennan oftare än från början tänkt eftersom den ger så snabb effekt, säger Richard Tegnér, Gunnar Nilssons neurolog vid Sophiahemmet i Stockholm.

Patienter som känner behov av fler än 5-6 doser per dag rekommenderas att rådgöra med sin doktor. Det kan då finnas anledning att se över doseringen i tablettbehandlingen. Vid avancerad parkinson kan det finnas anledning att överväga apomorfinbehandling med pump (Apo-Go II) eller andra behandlingar såsom kontinuerlig dopaminstimulering (Duodopa) eller DBS. ■

Gunnar Nilsson har alltid apomorfinpennan med sig för att snabbt kunna häva plötsliga dosglapp (ovan).

Neurolog Jaan Albo, Läkarhuset Vällingby, tycker att Apo-Go Pen är ett bra komplement till tablettmedicinering (th)

Fakta om Apo-Go Pen:

- Apomorfininjektioner med Apo-Go Pen kan snabbt upphäva plötsligt insättande off-symtom

- Patienter med sväljproblem får ett alternativ till tablettbehandlingen

- Variationer i upptag på mediciner från magen är inget problem med Apo-Go Pen. Varken konditionen på mage och tarm eller vad patienten ätit påverkar effekten av apomorfinpennan

Apomorfin är en dopamin D1- och D2-agonist och har inget med morfinbehandling att göra. Apomorfinet har inget av morfins narkotiska egenskaper och är inte beroendeframkallande.

